

Rikastushiekka maanparannusaineena

Lasse Aro¹, Pekka Tanskanen², Seppo Vihanta¹ & Pasi Rautio

¹Luke & ²Keliber

Maatalouden ja teollisuuden
sivuvirrat hyötykäyttöön –seminaari
Kaustinen 6.6.2023

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

Centria
TUTKIMUS JA KEHITYS

KOSEK
KOKKOLA

 KESKI-POHJANMAAN LIITTO
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS FÖRBUND

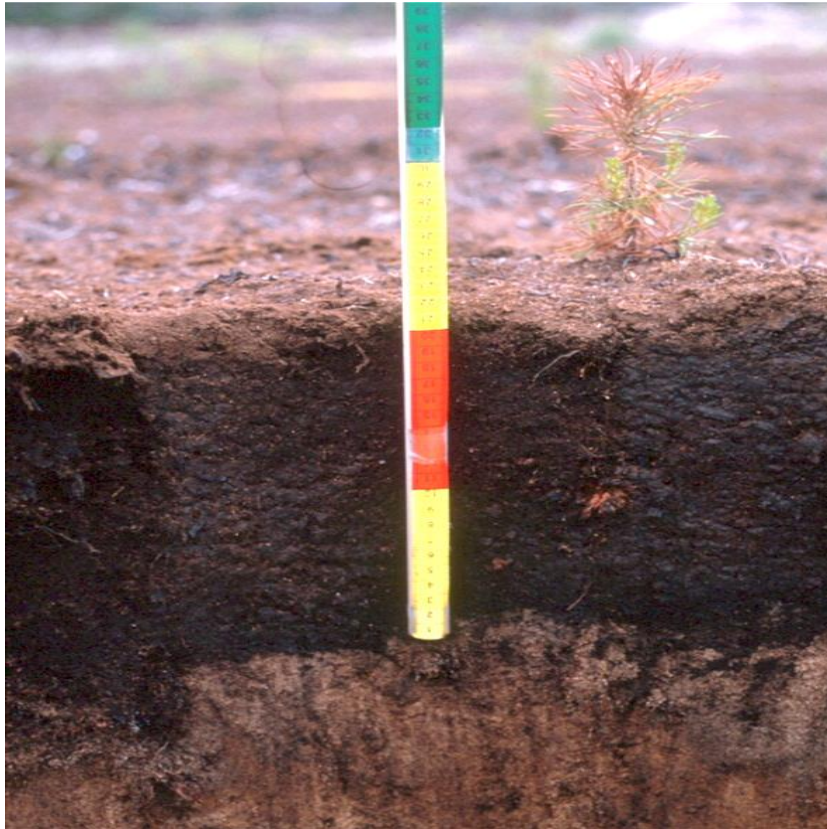
Taustaa

- litiumioniakkuja tarvitaan liikenteen sähköistämiseen, uusiutuvan energian varastoinnissa ja digitalisaation edistämiseen
- litiumia löytyy useista esiintymistä Keski-Pohjanmaalta
- Keliber Technology Oy kehittää litiummalmioiden hyödyntämistä
- kaivostoiminnan sivutuotteena syntyy rikastushiekkaa vuosittain yli 600 000 tn
- hiekkaa ei kannata kuljettaa pitkiä matkoja, mutta ei myöskään varastoida
- Keski-Pohjanmaalla on runsaasti turpeennostosta vapautuneita suonpohjia ja lähivuosina vapautuvia turpeennostoalueita, joissa haasteita ravinnetaloudessa
- Sopiiko rikastushiekka maanparannusaineeksi suonpohjan metsityksessä?

kvartsimaasälpähiekkaa
Kuva: Seppo Vihanta (Luke)

Suonpohjan ominaisuuksia metsityksen kannalta

Kuva: M. Saarinen /Luke

Vesitalous

- kuivatus

Jäännösturve:

- paksuus (-)
- typpivarasto (+)
- puute K ja P ym. (-)
- ei siemenpankkia (+)
- ei tuholaisia (+)

Pohjamaa:

- laatu
- P, K, Ca, Mg ym.

Toukokuu 1993

Oikealla: Metsitettyä turvesuonpohjaa 31 kasvukauden jälkeen. Etualalla istutetut männyt kuolivat muutamassa vuodessa, sillä niitä ei lannoitettu kaliumilla ja fosforilla. Tilalle ei ole syntynyt luontaista taimiainesta eikä pintakasvillisuutta. Kuvan takaosassa lannoitetut männyt ovat kasvaneet hyvin. Turpeen paksuus on noin 40 cm.

Lasse Aro 2023

Syyskuu 2018

Kuvat: L. Aro / Luke

Kokeen perustamisesta (2020)

Kaustinen, Valkianeva

Kontrolli

Hiekka 1 (n. 10 cm krs, 1000 tn/ha)

Hiekka 2 (n. 15 cm krs, 1500 tn/ha)

Hiekka 1 + tuhkaa 2,5 tn/ha

Tuhkaa 2,5 tn/ha

Kuvat: Seppo Vihanta (Luke) ja Pekka Tanskanen (Keliber)

Kasvupaikan ominaisuudet

- Turpeen paksuus käsittelyittäin 32 – 37 cm
- Hyvin maatonutta saraturvetta
- Pohjamaa hienoa hietaa
- Sarkaleveys 20 m
- N >3400 kg/ha/10 cm krs
- P 124–138 kg/ha
- K 20–46 kg/ha

Lähde: Maanmittauslaitos

Rikastushiekan ominaisuuksia

Helppoliukoisen K:n ja P:n pitoisuudet pienet, mutta

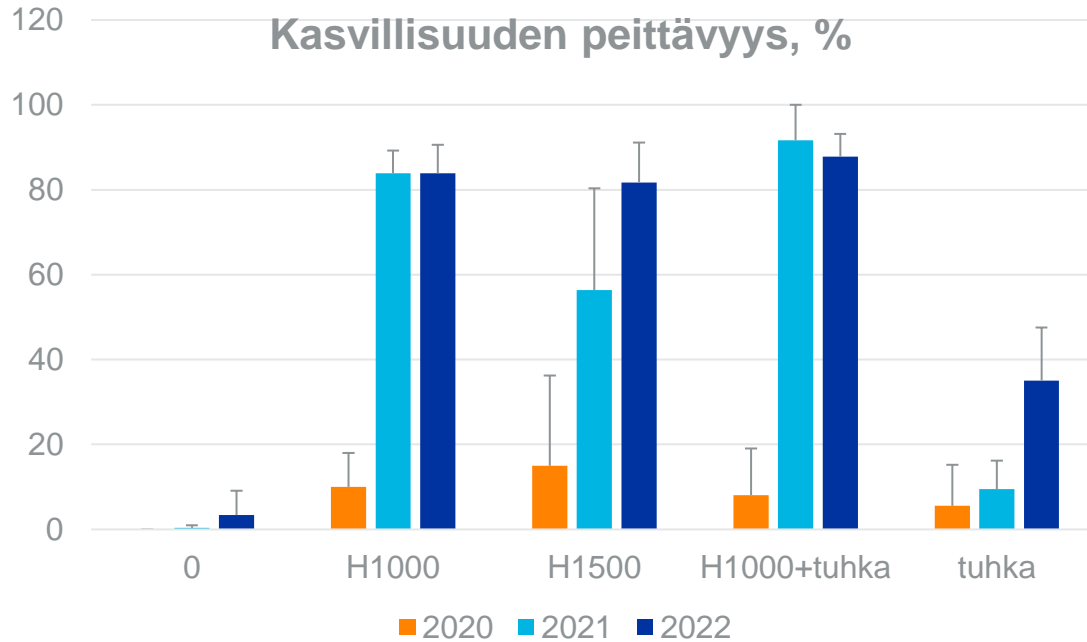
- P 22-34 ja K 17-25 kg/ha (kun hk 1000 – 1500 tn/ha)

P ja K kokonaispitoisuudet suuret, joten

- P 151-227 ja K 1000-1500 kg/ha (kun hk 1000 – 1500 tn/ha)
- käyttökelpoisuus puille ja aika?

Raskasmetallipitoisuudet hyvin alhaiset

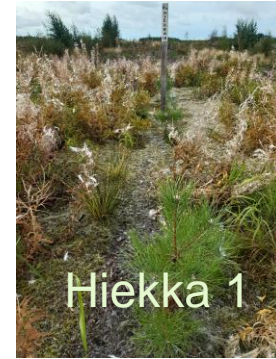
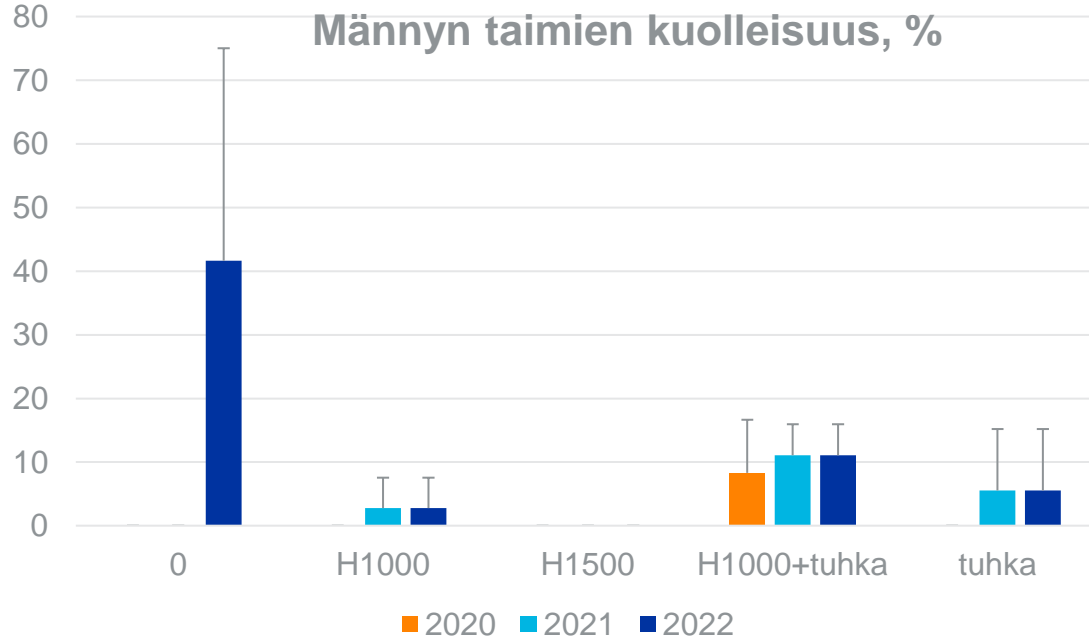
Pintakasvillisuuden kehitys

Kuva: S. Vihanta /Luke

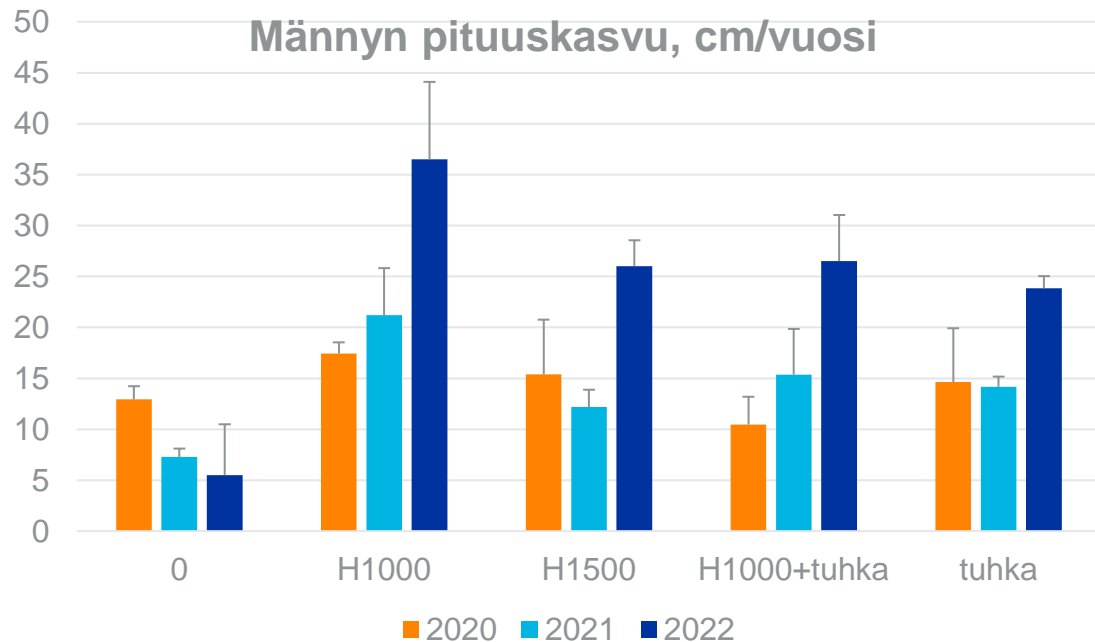

Männyn taimien kuolleisuus

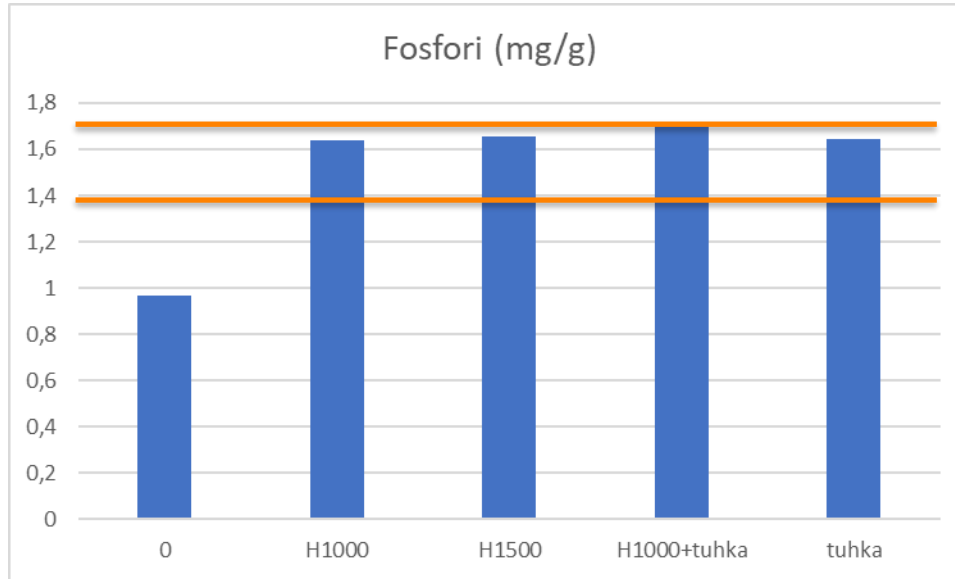
Kuvat: S. Vihanta /Luke

Männyn taimien pituuskehitys

Kuvat: L. Aro /Luke

Männyn taimien ravinnetila (P)

sopiva ($>1,7$)

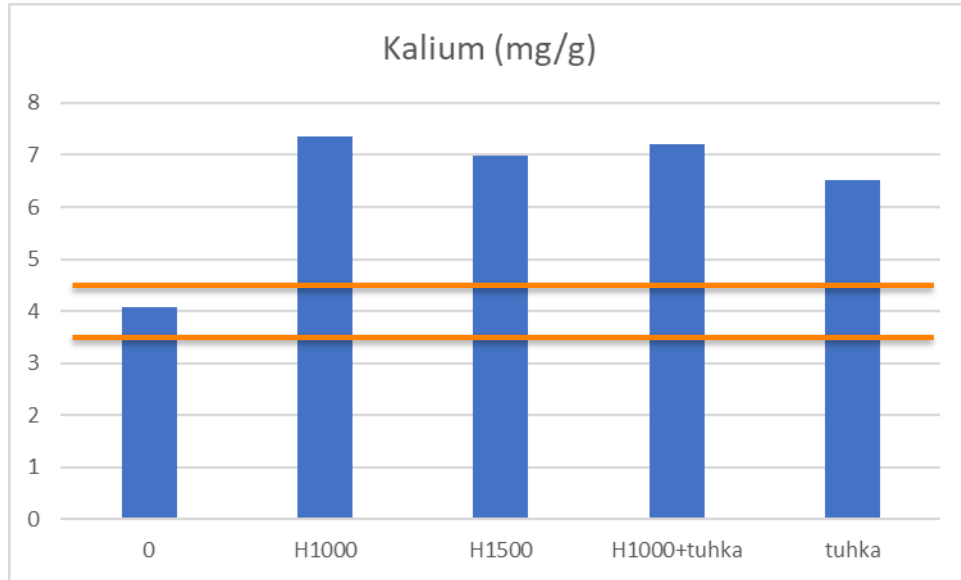
välttävä

alhainen ($<1,4$)

Kuvat: S. Vihanta /Luke

Männyn taimien ravinnetila (K)

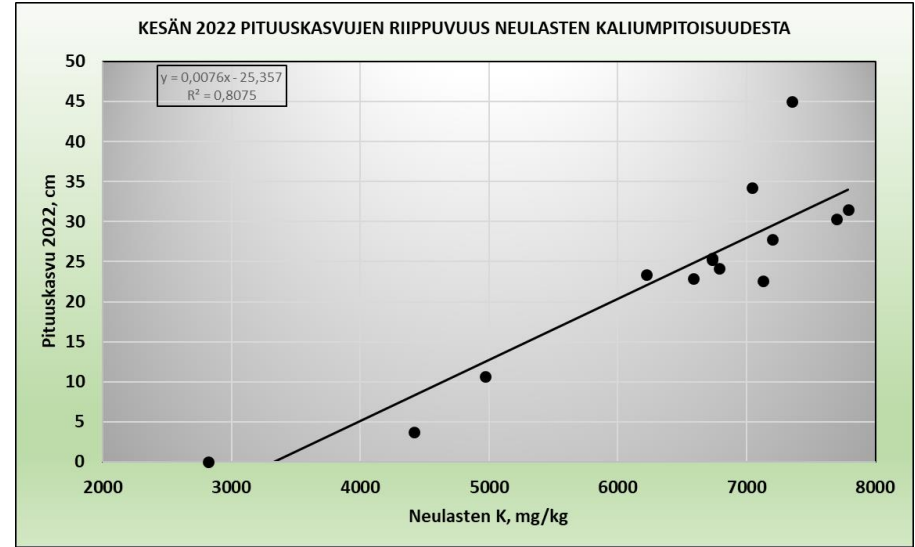
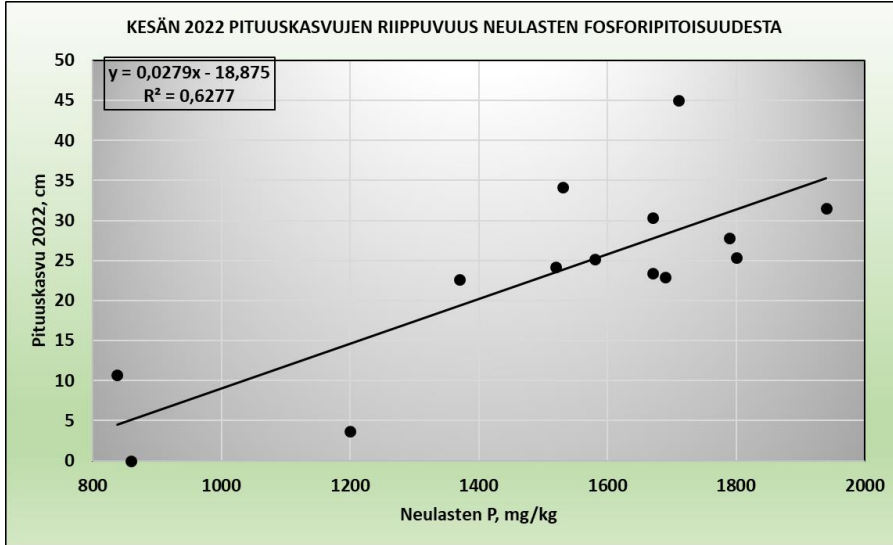
sopiva ($>4,5$)

välttävä

alhainen ($<3,5$)

Männyn taimien ravinnetila: P ja K vs. pituuskasvu

Yhteenveto

- männyn taimien alkukehitys on ollut hyvä
- kasvittuminen nopeaa hiekkakäsittelyissä
- hiekan K ja P (liukoisuus), maan rakenteen paraneminen
- haitallisia vesistövaikutuksia ei ole havaittu
  - Keliberin seuranta sulan kauden aikana kuukausittain koealan alapuolisella laskeutusaltaalla ja pintavalutus kentän jälkeisellä mittakaivolla
  - testattu myös kasvihuonekokeessa
- pilottikokeen perusteella sopisi maanparannusaineeksi
- jatkoseuranta
  - männyn kasvu, kasvillisuus, CO₂, maan tiivistyminen

